

4.3. Перегляд розділу «Книга».

4.4. Читання окремими учнями тлумачення слів за власним вибором.

III. Заключна частина

5. Підсумок уроку.

— Хто виявився мешканцем казкового будиночка? Він вам подобається? Що було цікавого? Що було нового? Дякую вам за роботу на уроці! (Репортаж.)

Таким чином, у процесі роботи над збагаченням словника першокласника поряд із навчальним завданням реалізується і практична мета розвитку мовлення молодших школярів. За допомогою словника дитина вчиться використовувати лексичні засоби мови у власному мовленні. Отже, з одного боку, вона збагачує й уточнює власний словниковий запас, а з іншого, — починає вчитися користуватися своїм словниковим запасом у мовленні — робити це лексично точно, граматично правильно, виразно, тонко відчувати значеннєві відтінки слова.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у з'ясуванні шляхів забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти в реалізації завдань збагачення словника дітей 5–7 років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: методичний посібник / М. С. Вашуленко. — К.: Освіта, 2006. — 268 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. — К.: Академвидав, 2004. — 351 с.
3. Методика викладання української мови: навч. посібник / за ред. С. І. Дорошенка. — К.: Вища школа, 1992. — 398 с.
4. Прищепя К. С. Тематичний словник школяра / К. С. Прищепя, В. Г. Лук'яненко. — К.: Гала, 1997. — 336 с.
5. Програми середньої загальноосвітньої школи. 1–4 класи. — К.: Початкова школа, 2006. — С. 12–78.

УДК 378:159.9:331.101.3

Наталя БОДНАР

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На основі аналізу науково-методичної літератури у статті розглядаються особливості формування графічних навичок молодших школярів; аналізуються труднощі, які виникають у процесі формування навичок письма; з'ясовуються причини їх виникнення; запропоновано вправи, які сприяють подоланню визначених утруднень.

На основе анализа научно-методической литературы в статье рассматриваются особенности формирования графических навыков младших школьников; анализируются трудности, возникающие при формировании навыков письма; определены причины их возникновения и предложены упражнения, способствующие преодолению данных трудностей.

The article based on an analysis of scientific and methodical literature discusses peculiarities of graphic skills of younger students, examines the difficulties involved in the formation of writing skills, identified the reasons for their occurrence, and suggested exercises to overcome these difficulties.

У молодшому шкільному віці учні починають опановувати писемну знакову систему, важливу і для успішного навчання, і для подальшої трудової діяльності. Необхідною умовою оволодіння цією системою є формування графічних навичок. Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти формування графічних навичок, техніки письма є важливою складовою початкового навчання. Необхідно прагнути, щоб письмо молодших школярів було охайним, розбірливим, оскільки це має не лише суто практичне значення, а й значний виховний та розвивальний потенціал.

Зазначимо, що графічні навички не зводяться лише до виконання системи вправ, які необхідні для формування у школярів автоматизованих умінь графічно зображати за

допомогою літер слова і речення, а потребують розв'язання низки навчально-виховних завдань (вироблення охайності, самостійності, упевненості, дисциплінованості тощо) і психолого-дидактичних питань, пов'язаних з теоретичним обґрунтуванням проблеми просторової орієнтації, оволодінням учнями прийомами *кодування* вихідної вербальної інформації в умовно-графічну форму її виразу на різних етапах навчання і розвитку дитини.

Мета статті — розкрити особливості формування графічних навичок молодших школярів; проаналізувати типові труднощі та запропонувати систему вправ, які запобігають їх подоланню.

Формування графічної навички сприяє розширенню меж орієнтування у просторі, а рівень оволодіння нею є, на думку Б. Ананьєва, одним із показників розумового розвитку особистості. Нині набуває актуальності проблема вивчення процесу формування графічних навичок письма у взаємозв'язку із загальним інтелектуальним та емоційно-вольовим розвитком, тобто його кореляція з різними формами мислення, уяви, а також з різними рівнями вольових зусиль та ступенем оволодіння учнями знаковою системою, оскільки в цьому процесі найбільше виявляються просторовий аналіз і синтез компонентів графічної системи в єдності зі змістом слова та речення.

Наукові дані про оптимальні умови формування вмінь і навичок, про структуру єдності навчання та виховання учнів, про сприймання школярами протяжності, напрямку, місцезнаходження, форми та пропорції необхідні для розробки теоретичних питань педагогіки, психології, методики та інших наук. Дослідження цих умов і шляхів формування дуже важливі для вдосконалення методів керівництва процесом оволодіння писемним мовленням, яке неможливе без графічних навичок.

Загальновідомо, що різноманітні галузі діяльності тісно пов'язані з процесом письма, з умінням логічно правильно, послідовно передавати думки чітким, красивим, розбірливим почерком. Незважаючи на винахід комп'ютера, вміння писати в наші дні залишається невід'ємною складовою не лише політичної, наукової і культурної діяльності, а й частиною виробничого процесу. Від того, наскільки люди чітко, правильно і швидко пишуть, залежить продуктивність їхньої праці, а це ґрунтується на досконалих формах писемної мови: спрощенні шрифту, удосконаленні знарядь для письма, розліновки зошитів, змінах у методах навчання, у застосуванні наукових підходів (принципів), у доборі матеріалу для формування скоропису.

Одним із основних завдань у навчанні графіки письма є вироблення в дітей навичок точного накреслення писемних знаків, а також графічної правильності в цілому. Разом з цим зростає потреба в навчанні прискореного, безвідривного письма. Успішне розв'язання цього питання можливе за умови розробки нових педагогічних технологій та умілої їх реалізації у практичне життя, які ґрунтуються на визначенні основних труднощів у засвоєнні графічних навичок.

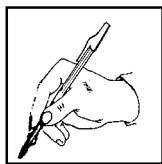
Спостереження за формуванням почерку учнів початкових класів шкіл Одеської і Миколаївської областей засвідчують, що при переході на швидке письмо в багатьох дітей почерк погіршується, хоча в 1-му класі вони писали досить чітко і красиво. Форми літер спотворюються, розміри їх стають неоднаковими, відстань між буквами та їх елементами — нерівномірною, втрачається нахил написання. *Ранній перехід до прискореного письма* викликає труднощі у формуванні почерку школярів, однак не є основною причиною його погіршення, оскільки значна частина учнів продовжує писати правильно і швидко.

Значно впливають на формування краснопisu рівень сформованості навички зображати графічний знак в обмеженому просторі, індивідуальні психофізіологічні особливості, фізичний і психічний стан дитини на момент письма. Практика підтверджує, що якість почерку значною мірою залежить від руху руки, вміння правильно тримати ручку, розташовувати зошит на парті, тобто від того, наскільки школярі засвоїли *гігієнічні вимоги до письма*.

До основних гігієнічних умов письма І. Кирей і В. Трунова [1] відносять правильне сидіння учня за партою, вміння тримати ручку в руці і положення зошита на парті.

Як зазначають методисти, під час письма треба *сидіти рівно*, не спираючись грудьми на парту. Плечі учня мають бути на одному (горизонтальному) рівні. Голову треба нахилити трохи вперед (на відстань руки від ліктя до пальців), щоб вільно можна було читати написане. Таке положення дає змогу дитині не тільки охоплювати зором те, що вона пише, а й контролювати себе, розвиваючи окомір.

Руки учня під час письма слід тримати на парті так, щоб лікті трохи виступали за край, а обидва передпліччя знаходилися під прямим кутом одне до одного. Щоб цього досягти, у кожному класі обов'язково повинна висіти демонстраційна таблиця «Сиди правильно під час письма».

Ручку під час письма треба тримати трьома пальцями: великим, вказівним і середнім. Вказівний палець має лежати на ручці вільно, майже рівно, не згинатись і не тиснути на неї. Він злегка притримує ручку зверху. Великий і середній пальці утримують її з боків. Мізинець і безіменний — мають бути трохи підігнуті до долоні. Під час писання вони є опорою кисті руки, яка рухається в напрямі рядка, злегка торкається паперу та ковзає по ньому. У міру заповнення рядка в зошиті повільно і плавно повинно посуватися й передпліччя. Правильне тримання ручки дає змогу учневі плавно пересувати руку, що сприяє виробленню плавного, красивого і швидкого почерку.

Обов'язковою умовою якісного письма та правильної посадки учня за партою є *положення зошита*. Його слід класти на парту навкіс так, щоб нижній лівий кут зошита був проти середини грудей, а верхній правий — трохи відхилений праворуч.

Допомагаючи учням у виробленні правильного, каліграфічного почерку, учитель має постійно контролювати, як діти сидять за партою, стежити за координацією рухів пальців, кисті й передпліччя, положенням зошитів. Це має знайти належне відображення у всебічній готовності вчителя до роботи, у забезпеченні необхідним обладнанням, приладами для письма, дотриманням гігієнічних умов.

Крім того, існують ще й так звані внутрішні умови оволодіння навичкою письма, як-от:

- психофізіологічні особливості розвитку дитини;
- внутрішні можливості кожного учня зокрема.

Аналіз психофізіологічних і педагогічних досліджень із цієї проблеми (Є. Гур'янов, І. Кирей, О. Прищеп, В. Трунова та ін.) засвідчив, що певні утруднення під час формування графічної навички залежать від *особливостей індивідуального розвитку школярів*.

До таких труднощів відносять явище *несинхронності розвитку* графічних і технічних навичок письма. Це пояснюється багатьма причинами, найголовніша з них — *одночасне виконання кількох дій*, а саме: писати знак і стежити за правильною посадкою, тримати правильно ручку і відтворювати поєднання елементів, дотримуватись елементарних орфографічних правил, які ґрунтуються на аналітико-синтетичних звукових уміннях, і одночасно передавати думку графічними знаками. Переключення уваги дитини на одну з вимог нерідко ускладнює іншу й призводить до певних помилок у письмі, які в перші місяці навчання помітні в більшості учнів.

Дослідження О. Прищепи підтверджують, що саме психофізіологічні особливості індивідуального розвитку дитини спричиняють труднощі у формуванні навички письма першокласників та помилки в письмових роботах. Дослідницею виділено недостатній розвиток окоміру, координації руху руки, просторового сприймання, вольових якостей, самоконтролю, довільної уваги, дрібних м'язів кисті руки; незавершене окостеніння кисті, знижена здатність до автоматизації рухів, розкоординованість процесів розвитку зорового і рухового аналізаторів, відсутність перспективного бачення, загальне зниження працездатності, повільність сприйняття і запам'ятовування послідовності дій, слабка сформованість розумових дій (аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення), нездатність диференціювати рухи руки [2].

Порушення цих процесів призводять до помилок, спровокованих зазначеними особливостями розвитку дитини, пов'язаних із виходом елементів літер за межі рядка, написанням букви поза основним рядком або пропуском рядків у сітці зошита, відсутністю плавності письма, наявністю нерівних ліній під час проведення прямих і ламаних, при зображенні овалів та півовалів, неправильним поєднанням літер у складі й слові, дописуванням зайвих елементів або недописуванням основних елементів букв, зворотним порядком написання літери або її дзеркальним зображенням, написанням друкованої літери замість рукописної або повільним переведенням друкованої літери в рукописну, невмінням побачити, назвати всі наявні елементи в літері або непослідовним називанням її елементів; недотриманням однакової висоти літер, певної відстані між окремими елементами та літерами, необхідного нахилу елементів та літер при написанні слова; надмірним стисканням ручки або натиском на папір, швидкою стомлюваністю руки, порушенням гігієнічних правил під час письма тощо.

Результати письмових робіт учнів 1–3-х класів спонукали нас розглянути помилки та причини їх виникнення. Слід зазначити, що один і той же недолік письма може бути викликаний абсолютно різними чинниками. Тому попередній висновок доречно робити на основі комплексного аналізу помилок, ретельно добираючи вправи для їх попередження.

Систематичне та цілеспрямоване застосування вчителем спеціальних завдань необхідно проводити поступово. Розпочинати роботу доречно *вправами колекційного характеру*, як-от: вивчення з дітьми міжрядкового простору; показ початку робочого рядка та його межі; обов'язкове подання зразків написання елементів і літер у зошиті; демонстрація написання сполучень літер на дошці, на окремих аркушах і т. ін. Такі вправи допоможуть учням позбутися певних помилок у письмових роботах.

Корекційна робота щодо усунення графічних недоліків, викликаних не сформованістю просторового сприймання, не повинна обмежуватись уроками письма; її треба продовжувати в 2–4-му класах на заняттях із мови, читання, математики, образотворчого мистецтва, художньої праці тощо.

Як зазначають науковці Інституту психології ім. Г. Костюка АПН України, при засвоєнні письма можна виділити й труднощі, пов'язані з недосконалою координацією рухів, недостатнім розвитком дрібних м'язів кисті, невмінням застосовувати кінестетичний контроль тонких рухів. Наслідком зазначених вад стають *тремтячі* лінії під час письма, ламані та викривлені лінії на місцях овалів і півовалів, які виходять за межі рядка. За таких умов варто виконувати *вправи на координацію рухів руки*, так звані вправи *пальцевої гімнастики*, які умовно можна поділити на дві великі групи: вправи на стискання, розтягування та розслаблення кисті руки і вправи з використанням ізольованих рухів для кожного пальця зокрема.

Наведемо для прикладу декілька вправ I-ої групи:

Вправа «*Зустріч друзів*» передбачає стискання в кулаки пальців обох рук, великі пальці при цьому мають бути підведені вгору.

Вправа «*Повітряна кулька*»: пальці обох рук торкаються один одного, долоні направлені в середину, утворюючи *кульку*. У цьому положенні дитина подихом ніби наповнює *кульку*, пальці при цьому випрямляються й приймають округлу форму. Повітря *виходить* — пальчики займають вихідне положення. І так роблять кілька разів.

Вправа «*Пташечка*»: долоні повернуті до себе, великі пальці випрямлені й переплетені, чіпляються один за одного — це нібито *голівка* пташки, інші пальці зімкнені — це *крила*. Можна запропонувати дітям потріпотіти *крилами* або складати і розправляти їх.

До II-ої групи належать вправи на виконання ізольованих рухів пальців, як-от:

Вправа «Дзвіночок»: треба схрестити пальці обох рук, опукло з'єднавши долоні зовнішнім боком долонь. Опустити середній палець правої руки вниз і вільно ним порухати. Можна чергувати пальці правої та лівої рук.

Вправа «Зайчик і барабан»: пальчики зібрані в кулачок. Вказівний і середній пальці треба підняти вгору й притиснути один до одного. Безіменним і мізинцем дитина стукає по великому пальцю.

Вправа «Ланцюжок»: великий і вказівний пальці лівої руки утворюють кільце. Крізь нього дитина пропускає кільця, які утворюються з пальчиків правої руки: великий — вказівний, великий — середній і так по черзі. Як варіант, учень може міняти руки або чергувати положення пальців.

Велику кількість подібних вправ наведено в посібнику Н. Маковецької й О. Нікулочкіної [3] та розміщено у збірнику «Скарбничка ігор для розумних батьків і кмітливих дітлахів» [4], які вчитель може застосовувати як на уроках письма, так і на інших уроках.

Оскільки діти в молодшому шкільному віці швидко втомлюються у процесі письма, то в перерві між написанням окремих рядків літер доцільно розслабляти м'язи кисті руки, чергуючи її вільне положення на парті зі спеціальними вправами: згинання і розгинання (з силою) пальців, виконання імітаційних рухів «Гра на піаніно», «Стукіт крапель дощу», «Солимо їжу», «Годуємо курчат», «Рахуємо пальчики» тощо. Названі вправи можна застосовувати і для підготовки руки дитини до роботи.

Як свідчать спостереження, причиною гальмування повноцінного безвідривного письма є нерозвинена здатність дітей до автоматизації рухових навичок. У такому разі учні відчувають утруднення вже при безвідривному написанні складів і навіть окремих літер; перехід до безвідривного та прискореного письма в них гальмується. Рухи їхніх рук скуті, непластичні, відтак написані літери мають різну висоту, поєднання між ними відсутні. Усуненню недоліків у безвідривному письмі сприяють *вправи для формування безвідривного письма*, зокрема *розчерки на нелінованому папері*:

У таких вправах для розвитку плавності й вільного руху руки передбачають письмо *в повітрі*, на дощечці крейдою, *сухим пером* за готовим зразком у зошиті та ін. Вони сприяють підготовці руки дитини до широких чи ідентичних рухів при написанні літер, тренують школярів у ритмічно швидкому, безвідривному написанні, зберігаючи точність відтворення форми літери [5], і привчають учня вільно пересувати руку по сторінці зошита. Завдання такого типу можна виконувати на уроках малювання, трудового навчання і художньої праці, оскільки вони розвивають пластику та координацію руки.

Серед дітей, яких важко вчити писати, багато таких, у кого *недостатньо сформовані навички самоконтролю* внаслідок незрілої емоційно-вольової сфери. Ці школярі на уроках неухважні, часто відволікаються. Вони неспроможні самостійно керувати своїми діями та потребують більш деталізованих указівок, інструкцій, пояснень. Учитель, безпосередньо контролюючи процес письма, має спершу ознайомити дітей із графемою, указати на допущені помилки, детально їх проаналізувати, а вже потім пропонувати кожному учневі виправити свої. Важливо навчити дітей планувати особисті дії для уникнення графічних огрехів. Із такими школярами варто працювати додатково, застосовуючи *вправи-бесіди для підвищення емоційно-вольової сфери дитини*.

Суттєве місце серед причин, від яких залежить оволодіння письмом, займає *несформованість фонетико-фонематичних процесів* і лексико-граматичного складу мовлення дитини. Недоліки в цих процесах виявляються на письмі у вигляді «сплутування» літер, а як наслідок — зміни складової структури слів, помилок у словотворенні, узгодженні та керуванні між словами, однотипності синтаксичних конструкцій у писемному мовленні школярів.

На нашу думку, для формування графічної навички важливою є сформованість кожної з названих вище функцій, що запобігають порушенню процесу оволодіння письмом через дисграфію, основним симптомом якої вважається наявність стійких специфічних помилок. Їх виникнення не пов'язано ні з розумовою відсталістю, ні з тяжкими вадами слуху чи зору. Порушення письма ґрунтуються на сукупності дисфункцій організму дитини: недостатня сформованість мовлення, рукомоторики, почуття ритму, труднощі аналізу й відтворення просторової та часової послідовностей; при цьому на письмі виникає перестановка літер, заміна, недописування або написання зайвих елементів літер, непослідовне їх накреслення, дзеркальне зображення літер та «випадання» складів у слові, роздільне написання частин слова, неправильне узгодження частин мови.

У формуванні процесу письма чималу роль відіграють слуховий, мовленнєво-руховий і зоровий аналізатори, які забезпечують диференціацію звуків на слух, правильне їх промовляння, вироблення тонких артикуляційних навичок і запам'ятовування зорових образів літер. На необхідність опанування форм звукового аналізу вказував О. Лурія: «Для того, щоб учень навчився писати, він повинен добре розрізнити продиктовані звуки мови та зберігати їх порядок при написанні» [6, с. 4].

На важливості оволодіння формами звукового аналізу й синтезу наголошували М. Вашуленко, Д. Ельконін, Л. Журова, Л. Спірова та ін. вчені. Обґрунтовуючи правила засвоєння основних фонетичних понять учнями, М. Вашуленко визначив звуковий і звукобуквений аналізи одним із найважливіших засобів вивчення фонетики, орфоепії й орфографії [7].

Співвідношення між уявленням про фонему з одного боку і графему з іншого є одним із основних завдань навчання письма в початковий період. Б. Ананьєв уважав основною умовою утворення образів графем фонематичне розрізнення. Проте, на думку О. Прищепи, формування повноцінних графічних уявлень у свідомості дитини відбувається на основі спеціального розвитку моторних операцій руки, правильних зорових уявлень про графему й усвідомленого засвоєння понять *фонема* і *літера*.

Дисграфія є проявом порушення писемного мовлення. Вона охоплює всі сторони мовленнєвого розвитку дитини, а також стан її не мовленнєвих функцій, що уповільнює засвоєння мовних знань і формування навичок в учнів початкових класів. Щоб навчити дітей писати без порушень, учитель повинен проводити систематичну роботу з формування графічної навички, яка має задовольнити вимоги орфографічного письма.

Специфічні помилки письма, не пов'язані із застосуванням граматичних правил, школярі допускають і в наступних класах. Для запобігання помилкам варто проводити вправи на *виявлення дисграфії в учнів* на ранньому етапі формування навички письма:

- вправи на попередження пропуску, заміни і перестановки літер;
- вправи на диференціацію звуків і літер;
- вправи на опанування звукового аналізу.

Отже, формування графічних навичок письма має велике педагогічне та суспільно-виховне значення. Привчаючи школярів до чіткого й швидкого письма, турбуючись про становлення сталого почерку учнів, учитель має знати і враховувати основні причини та характер труднощів, які лежать в основі навчання письма. Це допоможе правильно організувати навчальний процес і сприятиме ефективнішому формуванню потрібних умінь і навичок. Подальших досліджень потребує проблема наступності у формуванні графічних навичок молодших школярів упродовж усього періоду навчання в початковій школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кирей І. Методика викладання каліграфії в початкових класах: навч. посібник / І. Кирей, В. Трунова. — К.: Вища школа, 1994. — 143 с.
2. Прищеп О. Формування графічних навичок письма — необхідна умова розвитку писемного мовлення / О. Прищеп // Початкова школа. — 2007. — № 9. — С. 3–6.
3. Маковецька Н. Формування навичок письма в дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: перспективність і наступність / Н. Маковецька, О. Нікулочкіна. — Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. — 200 с.
4. Крутій К. Скарбничка ігор для розумних батьків і кмітливих дітлахів / К. Крутій, Н. Маковецька. — Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2000. — 204 с.
5. Трунова В. Вчимося правильно писати: навч.-наочн. посібник / В. Трунова. — 3-є вид. — Київ-Ізмаїл: СМІЛ, 2008. — 136 с.
6. Лурия А. Очерки психофизиологии письма / А. Лурия. — М.: изд-во АПН РСФСР, 1950. — 84 с.
7. Вашуленко М. Орфоепія й орфографія в 1–3 класах: посібник для вчителів / М. Вашуленко. — К.: Радянська школа, 1982. — 104 с.

УДК 373.3:81'28

Ремзи ДЕВЛЕТОВ

ФОРМУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ТРИЛІНГВІЗМУ В УМОВАХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗАНОГО НАВЧАННЯ МОВ

У статті розглядаються проблеми формування функціонального трилінгвізму та змішання мов в умовах навчання кримськотатарської, російської та української мов учнів кримськотатарських шкіл. Автор досліджує шляхи реалізації двомовного навчання, його цілі та завдання.

В статтє рассматриваются проблемы формирования функционального трилингвизма и смешения языков в условиях обучения крымскотатарскому, русскому и украинскому языкам учащихя крымскотатарских школ. Автор исследует пути реализации двуязычного обучения, его цели и задачи.

In work actual problems of formation functional threelilingual and confusions of languages in conditions of training Crimea Tatar, Russian and Ukrainian languages of learning Crimea Tatar's schools are considered. The author investigates ways of realization of bilingual training, its purpose and a problem.

Умови функціонування російської, української і кримськотатарської мов в Автономній Республіці Крим, завдання оволодіння ними в обсязі, достатньому для забезпечення спілкування на території Криму, України, потреби міжнаціонального спілкування визначають необхідність розробки якісно нової системи навчання, яка забезпечить формування регіональної багатомовності.

Основним місцем формування багатомовності є школа. Соціальне замовлення суспільства, нові суспільні умови поставили вчителів, методистів перед необхідністю перегляду і побудови нової системи навчання у школах кримського регіону.

Найважливішими принципами побудови національної школи на сучасному етапі її становлення і розвитку є такі: диференціація процесу навчання; врахування індивідуальних, психологічних, етнокультурологічних особливостей учнів, їх життєвих поглядів та переконань; право самостійного вибору шляху, напрямку, мови навчання і типу школи; гуманітаризація освіти, міжособистісних стосунків; гармонізація міжнаціональних відносин через призму формування мовної особистості-трилінгва.

У центр уваги сучасної школи з кримськотатарською мовою навчання поставлений пріоритет цінностей кожної окремої особистості. Особистість із розвиненою національною самосвідомістю, гуманізм стають ключовими у визначенні цілей, змісту, всієї структури освіти і виховання підростаючого покоління.